

УДК 347.961 (477)

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.1.43>

РЕФОРМУВАННЯ НОТАРІАТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Лях Д.А.,

студентка 1 курсу освітнього рівня магістр

юридичного факультету

Запорізького національного університету

ORCID: 0009-0003-0878-1796

e-mail: lyahdasha100@gmail.com

Лях Д.А. Реформування нотаріату України в умовах євроінтеграції.

У статті досліджуються ключові напрямки реформування нотаріату України, запропоновані Нотаріальною палатою України, що враховують євроінтеграційну політику держави. Зокрема, розглядаються питання запровадження електронної системи нотаріату, переходу до єдиного нотаріату, розширення повноважень нотаріусів та саморегулювання нотаріальної професії. Проаналізовано як перспективи реалізації кожного з цих заходів, так і потенційні виклики, що можуть постати перед державними органами, нотаріальною спільнотою та українським суспільством.

Вивчення міжнародного досвіду організаційно-правового забезпечення діяльності нотаріату, зокрема моделей, що функціонують у країнах Європейського Союзу (далі – ЄС) та Міжнародного союзу латинського нотаріату, дозволяє оцінити відповідність запланованих змін європейським стандартам та принципам латинської моделі нотаріату. До того ж такі заходи відповідають спільним цінностям, закріпленим в Угоді про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).

Окрему увагу приділено вже впровадженню реформам, зокрема створенню Єдиної державної електронної системи е-нотаріату, складові якої поступово інтегруються в нотаріальну практику. Стаття також висвітлює основні проблемні аспекти нотаріальної діяльності в Україні, які потребують вирішення в межах запропонованої реформи. До них належать відсутність єдиного кодифікованого акту, безсистемність внесення змін до Закону України «Про нотаріат», низький рівень цифрової грамотності нотаріусів та громадян, ризики, пов'язані з кібербезпекою, та фінансування державних нотаріальних контор бюджетними коштами. Особливо наголошується на необхідності забезпечення безпеки даних користувачів електронної системи нотаріату та запобігання несанкціонованим втручанням.

Крім того, у статті представлено аналіз статистичних даних щодо діяльності державних нотаріальних контор та приватних нотаріусів в Україні, що дозволяє оцінити ефективність їх функціонування та доцільність запровадження єдиного нотаріату. Такий підхід сприяє комплексному висвітленню теми та визначенню її перспектив у контексті євроінтеграції.

Ключові слова: нотаріат, нотаріальна діяльність, євроінтеграція, реформування, латинська модель.

Liakh D.A. The reformation of the notary of Ukraine in the context of European integration.

The article analyzes the key directions of reforming Ukraine's notarial system proposed by the Notary Chamber of Ukraine, which take into account the European integration policy of the state. In particular, the author examines the issues of the introduction of an electronic notary system, the transition to a unified notarial system, the expansion of notarial powers, and the self-regulation of the notary profession. The author analyzes both the prospects for the implementation of each of these measures and the potential challenges that may be faced by government agencies, the notary community, and Ukrainian society.

The study of international experience in the organizational and legal support of notarial activities, particularly the models operating in the countries of the European Union (hereinafter - EU) and the

International Union of Latin Notaries, makes it possible to assess the compliance of the planned changes with European standards and the principles of Latin notaries. In addition, such measures align with the common values enshrined in the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community, and their Member States, on the other hand (hereinafter - the Association Agreement).

Special attention is paid to the reforms already implemented, particularly to the creation of the Unified State Electronic Notary System, the components of which are gradually being integrated into notarial practice. The article also highlights the main problematic aspects of notarial activity in Ukraine that need to be addressed within the framework of the proposed reform. These include the absence of a single codified act, fragmentary amendments to the Law of Ukraine "On Notaries," the low level of digital literacy among notaries and citizens, cybersecurity risks, and the financing of state notary offices from the budget. The author emphasizes the need to ensure the security of data for users of the electronic notary system and to prevent unauthorized interference.

In addition, the article presents an analysis of statistical data on the activities of public notary offices and private notaries in Ukraine, which allows assessing the effectiveness of their operation and the feasibility of introducing a unified notarial system. This approach contributes to a comprehensive coverage of the topic and determines its prospects in the context of European integration.

Key words: notary, notarial activity, European integration, reform.

Актуальність дослідження. Протягом останніх десятиліть Україна вживає активні заходи з метою наближення до європейської спільноти. Такі процеси зумовили реформування багатьох інституцій та сфер суспільного життя. Зокрема, було прийнято антикорупційний пакет законів та проведено масштабну судову реформу відповідно до вимог євроінтеграції. Докорінні зміни, обумовлені інтеграційними процесами, актуалізують питання щодо реформування нотаріату України з метою подолання проблемних аспектів нотаріальної діяльності, частина з яких пов'язана із запровадженням воєнного стану. Реформа покликана підвищити ефективність та доступність нотаріальних послуг, а також запровадити нові механізми, які вже десятиліттями успішно використовуються в зарубіжних країнах.

Постановка проблеми. Інтеграція України до європейської та міжнародної спільнот, а також воєнний стан актуалізували питання реформування нотаріату України та його адаптації до сучасних реалій та європейського законодавства. Дана інституція відіграє важливу роль у захисті прав фізичних та юридичних осіб, що обумовлює ґрунтовний підхід до питання його реформування, визначення доцільності вжиття тих чи інших заходів, та своєчасної оцінки усіх можливих ризиків запланованих змін.

Стан опрацювання проблематики. Проблемні аспекти нотаріальної діяльності в Україні вже тривалий час привертають увагу вчених. Предметом активних дискусій в науковому полі та на державному рівні стало реформування нотаріату України, що, зокрема, пов'язано з євроінтеграційними процесами. Дослідженням цих питань займалися такі вчені та правники, як Денисяк Н.М., Клименко О.М., Продан П.М., Фурса Є.І., Фурса С.Я. та інші. Особлива увага цифровізації нотаріальної діяльності приділялась у працях Бисаги Ю.Ю., Красного О.В., Марченко В.М., Студенникова С., Чижикова О.О. тощо. Водночас більшість науковці розглядають реформування українського нотаріату в контексті національного законодавства та його прогалин, не враховуючи євроінтеграційні процеси. У зв'язку з цим, у даному дослідженні пропонується зосередити увагу на проведенні таких реформ саме в умовах євроінтеграції.

Отже, **метою даного дослідження** є висвітлення напрямів реформування сучасного нотаріату України крізь призму євроінтеграції.

Виклад основного матеріалу. Одним з напрямків євроінтеграції є запровадження на національному рівні латинської моделі нотаріату, що функціонує в країнах-членах ЄС. Україна має інтегрувати у свою нотаріальну систему ключові принципи та основні елементи цієї моделі. Зокрема, до її основних ознак належать:

- наділення нотаріусів державними повноваженнями щодо захисту прав фізичних та юридичних осіб;
- відсутність поділу на державних та приватних нотаріусів;
- самоорганізація та самофінансування нотаріусами своєї діяльності;
- державний контроль за діяльністю нотаріусів;

– територіальні обмеження щодо вчинення нотаріальних дій – дозволено тільки в межах свого нотаріального округу;

– об'єднання нотаріусів у професійні самоврядні організації, які виконують адміністративні та організаційні функції [1].

Українська система нотаріату має багато спільного з латинською, однак певні аспекти все ще не відповідають її стандартам. Впровадження усіх елементів латинської моделі дозволить підвищити ефективність та правову визначеність нотаріальної діяльності, наблизивши її до європейських правових норм. Проте адаптація цієї системи до українських реалій вимагає не лише формального перейняття її принципів, а й проведення комплексного законодавчого оновлення, інституційного реформування, вдосконалення нотаріальної практики та врегулювання проблемних аспектів сучасного нотаріату.

Законодавство України щодо нотаріальної діяльності перебуває в процесі постійних змін та доповнень. До Закону України «Про нотаріат», прийнятого у вересні 1993 року, майже кожного року вносяться зміни, яких наразі налічується вже 75. Однак здебільшого вони відбуваються безсистемно, лише для формального узгодження чинного законодавства з новоприйнятими нормами [2, с. 67]. Крім того, існує велика кількість підзаконних нормативно-правових актів, положення яких подекуди дублюються, що ускладнює орієнтування в нотаріальному законодавстві. Зважаючи на це, в науковій літературі активно обговорюється необхідність його кодифікації, а в парламенті свого часу навіть розроблювали Нотаріальний процесуальний кодекс України, що так і залишився не розглянутим.

Таким чином, вбачаємо перший проблемний аспект нотаріальної діяльності в Україні у відсутності єдиного кодифікованого акту та безсистемності внесення змін до чинного Закону. Невжиття заходів для вирішення цієї проблеми лише загострить її, бо імплементація правових норм ЄС у національне законодавство неодмінно призведе до нових змін та доповнень.

Другою проблемою є низький рівень цифрової грамотності нотаріусів та українського суспільства загалом, а також ризики, пов'язані з кібербезпекою [3, с. 1]. Крім того, в умовах воєнного стану, коли економічна ситуація в країні залишається складною, постає питання щодо фінансування державних нотаріусів та доцільності їхнього подальшого існування.

З метою вирішення зазначених проблем ще у 2017 році Нотаріальна палата України (далі – НПУ) представила Концепцію реформування нотаріату України, яка лягла в основу проєкту Закону України № 5644 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення регулювання нотаріальної діяльності» [4]. Ця Концепція враховує міжнародний досвід щодо організації діяльності нотаріату та євроінтеграційні процеси, орієнтуючись на фундаментальні принципи правової системи ЄС. Відповідно, розробники законопроєкту врахували спільні цінності України та ЄС, закріплені в Угоді про асоціацію, серед яких повага до верховенства права, доброго врядування, прав людини й основоположних свобод, недискримінація [5].

Попри те, що зазначений законопроєкт був ухвалений у першому читанні, його подальший розгляд загальмувався через воєнний стан, запроваджений в Україні. Однак за три роки повномасштабного вторгнення його актуальність лише зросла, адже відсутність новаторських рішень у сфері нотаріату ускладнює та затягує процес вчинення нотаріальних дій, стримує розвиток галузі.

Передбачені законопроєктом напрямки реформування включають в себе запровадження електронної системи нотаріату, перехід до єдиного нотаріату, розширення повноважень нотаріусів та саморегулювання нотаріальної професії. У Нотаріальній палаті України переконані, що реалізація зазначених заходів сприятиме інтеграції нотаріату України до європейських та міжнародних правових інституцій. Наприклад, окрім вступу до ЄС, Україна прагне стати членом Міжнародного союзу латинського нотаріату, що налічує понад 90 країн. Діяльність цієї міжнародної неурядової організації спрямована на зміцнення міжнародного співробітництва нотаріусів, представлення нотаріату в інших міжнародних організаціях, гармонізацію національних нотаріальних законів, а також професійний та науковий розвиток галузі [6].

Слід зазначити, що один з напрямів реформування нотаріату України, запропонований Концепцією НПУ, вже сьогодні перебуває на етапі своєї реалізації. Зокрема, 30 листопада 2024 року Нотаріальна палата України на своєму офіційному сайті повідомила про продовження роботи з впровадження Єдиної державної електронної системи е-нотаріату на підставі Постанови Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2023 року № 1406 «Деякі питання функціонування Єдиної державної

електронної системи е-нотаріату» [7]. Нотаріуси поетапно ознайомлюються з різними складовими Системи е-нотаріату та надають свої пропозиції щодо їх вдосконалення у разі потреби.

Зазначена постанова визначає такі складові Системи е-нотаріату: електронне робоче місце користувача; Електронний нотаріальний архів; Електронний реєстр нотаріальних дій; Єдиний реєстр довіреностей; Єдиний реєстр нотаріусів; Єдиний реєстр спеціальних бланків нотаріальних документів; Спадковий реєстр [8]. Деякі з них функціонують вже тривалий час та потребують лише оновлення, інші тільки впроваджуються, а частина тестується. З цього приводу Кабмін навіть видав постанову від 30 травня 2024 року № 619 «Деякі питання реалізації експериментального проекту щодо реєстрації вчинених нотаріусами нотаріальних дій в Електронному реєстрі нотаріальних дій», де він погоджується з Мін'юстом щодо запровадження такого проекту протягом двох років з дня початку роботи реєстру.

Як вказує Денисяк Н.М., цифровізація українського нотаріату передбачає відмову від паперового документообігу та його заміщення електронними реєстрами, автоматизацію нотаріальної діяльності, скорочення переліку документів, необхідних для вчинення нотаріальних дій, оперативний обмін даними між державними інформаційними системами та запровадження електронних черг [9, с. 547, 550].

Слід зауважити, що вже сьогодні нотаріуси України з метою взаємодії з державними реєстрами використовують Систему електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів – «Трембіта». В нотаріальній сфері вона значно спрощує процес перевірки реєстраційних номерів облікових карток платників податків в Державному реєстрі фізичних осіб [10].

Важливим під час запровадження електронного нотаріату є врахування досвіду зарубіжних країн, які належать до латинської моделі нотаріату. Так в Грузії ще з 2009 року функціонує електронний реєстр нотаріальних дій, а з 2010 року грузинські нотаріуси мають право посвідчувати довіреності по відеозв'язку [11, с. 231; 9, с. 550]. У Республіці Казахстан нотаріуси мають доступ до державних електронних реєстрів, що вразі спрощує й пришвидшує їх роботу. Така ж ситуація простежується і в Італії. Втім французькі нотаріуси мають доступ не лише до національних баз даних, але й до європейських, що активно використовується нотаріусами у справах з іноземними елементами. Електронний цифровий підпис – став поширеним інструментом в діяльності зарубіжного нотаріату та інших інституцій. Наприклад, в Німеччині Федеральна нотаріальна палата випускає кваліфіковані електронні підписи, які доступні як нотаріусам, адвокатам, так й іншим суб'єктам [3, с. 6].

Досвід цих країн доводить ефективність функціонування електронного нотаріату та може стати орієнтиром для його впровадження в Україні. Реалізація зазначених заходів безперечно зробить український нотаріат доступнішим, швидшим та зручнішим для громадян. Особливо актуальною перевагою такої реформи є доступ до нотаріальних послуг незалежно від місцеперебування особи. Очікується також підвищення рівня безпеки даних, запобігання підробці документів і зниження корупційних ризиків. Такі зміни є потребою сучасності, важливим кроком на шляху євроінтеграції та тим заходом, подолання якого по силу Україні, з огляду на активну політику цифровізації в різних державних інституціях та сферах суспільного життя. Крім того, вони сприятимуть дотриманню ключових вимог та принципів ЄС.

Зокрема, регулюванню питань надання електронних послуг та цифровізації державних інституцій присвячена низка нормативно-правових актів ЄС. Наприклад, Директива (ЄС) № 2018/1972 Європейського Парламенту та Ради ЄС від 11 грудня 2018 року створює Європейський кодекс електронних комунікацій, який містить вимоги до країн у сфері цифровізації, а саме щодо гармонізації правил отримання державних електронних послуг, впровадження єдиних стандартів електронних державних систем, захисту персональних даних громадян, створення безпечних цифрових систем ідентифікації тощо. Регламент (ЄС) № 2018/1724 про створення Єдиного цифрового порталу від 2 жовтня 2018 року визначає перелік послуг, що надаватимуться в усіх країнах-членах ЄС в електронному форматі завдяки інформаційному обміну між державними реєстрами, серед яких реєстрація актів цивільного стану, а також встановлює стандарти кібербезпеки й цифрової ідентифікації [12, с. 4].

Водночас поряд із численними перевагами існують і певні виклики у створенні електронного нотаріату. Як зазначає Чижиков О.О., серед них – цифрова нерівність громадян, недостатній рівень цифрової грамотності нотаріусів і населення, необхідність їх навчання, ризики кіберзагроз, а також потреба у внесенні змін до законодавства [3, с. 7]. Кіберзлочинність стала особливо поширеним явищем в Україні в умовах війни. Здійснюються несанкціоновані втручання як в інфор-

маційні системи невеликих сервісів, так і важливих державних установ та компанії, що породжує масштабні збої у їх роботі. Тому сучасні реалії вимагають вжиття ефективних превентивних заходів з метою забезпечення безпеки даних в електронній системі нотаріату.

Другий напрям реформування нотаріату України – перехід до єдиного нотаріату. Зокрема, планується відійти від поділу нотаріусів на державних та приватних, ліквідувати державні нотаріальні контори, а в результаті – зменшити державні видатки на їх утримання. Статистичні дані Державної служби статистики, розміщені у Статистичному щорічнику України за 2022 рік, демонструють поступову реалізацію даної політики. Так, якщо у 2010 році державних нотаріальних контор в Україні було 843 одиниці, у 2015 – 780 одиниць, а у 2020 – 719, то у 2022 році їх кількість вже становила 705 одиниць, і на сьогодні вона продовжує зменшуватись [13, с. 122]. Тим часом приватних нотаріусів з початку століття збільшилось майже у два з половиною рази.

Держава розглядає перехід до єдиного нотаріату як доцільний крок, оскільки повноваження державних і приватних нотаріусів є ідентичними, як і юридична сила посвідчених ними документів. Вивільнені бюджетні кошти, які раніше витрачалися на утримання державних нотаріусів, можуть бути спрямовані на фінансування інших критично важливих сфер. Така потреба стала особливо актуальною в умовах воєнного стану, коли економічна ситуація в країні залишається нестабільною та складною.

Існування приватних нотаріусів є вигідним для держави не лише через відсутність витрат на їхнє утримання, а й завдяки їх вагомому внеску у наповнення державного бюджету через сплату податків. Зокрема, у 2022 році, за даними Державної служби статистики, приватні нотаріуси перерахували до державного бюджету 282,6 млн грн. [13, с. 122].

Аналізуючи динаміку кількості вчинених нотаріальних дій, можна констатувати суттєве скорочення їхнього обсягу в державних нотаріальних конторах — з 2000 року цей показник знизився у шість разів. Водночас приватний нотаріат демонстрував стабільне зростання. Якщо у 2000 році приватні нотаріуси вчиняли вдвічі більше нотаріальних дій, ніж державні, то у 2022 році ця різниця зросла до десятиразової.

Однак статистичні дані також свідчать про різкий спад у діяльності приватних нотаріусів у 2022 році. Це пов'язано з початком повномасштабного вторгнення, зменшенням кількості звернень громадян за вчиненням нотаріальних дій, закриттям деяких нотаріальних контор, вимушеним призупиненням роботи багатьох нотаріусів, їхнім переміщенням усередині країни або виїздом за кордон, а також загальною правовою невизначеністю та іншими викликами, що постали перед українським суспільством.

Прикладом успішного функціонування єдиного нотаріату може стати більшість країн ЄС. Зокрема, у Франції, Німеччині, Іспанії, Італії, Литві та ряді інших держав відсутній поділ на державних та приватних нотаріусів. А відповідно до ст. 21 Закону Литовської Республіки «Про нотаріат», нотаріус є самостійною та економічно незалежною особою [14, с. 58].

Водночас існує низка проблемних аспектів, пов'язаних із впровадженням такої реформи. По-перше, науковці досить стурбовані питанням доступності нотаріальних послуг соціально незахищеним верствам населення. Вартість послуг державного нотаріуса встановлюється державою у розмірі державного мита, та однозначно є нижчою, ніж сума, встановлена приватним нотаріусом за домовленістю між ним та фізичною чи юридичною особою. Крім того, залишається незрозумілою доля пільгової категорії населення, яка звільняється від сплати державного мита, та відповідно отримує нотаріальні послуги безоплатно, на підставі п. 16 ст. 4 Декрету Кабінету Міністрів України «Про державне мито» [15].

Однак Міністерство юстиції разом з Нотаріальною палатою запевняють, що вже розроблено механізм, який дозволить громадянам отримувати послуги у приватного нотаріуса за соціальними цінами, тобто за тими ж, що й у державного нотаріуса.

Серед інших проблемних аспектів зазначеної реформи виділяють необхідність комплексного оновлення законодавства, проблему працевлаштування державних нотаріусів, які втратять своє робоче місце, та запобігання перетворенню нотаріату на різновид бізнесу через недостатню врегульованість питання вартості вчинюваних нотаріальних дій та джерел фінансування нотаріату.

Отже, запровадження єдиного нотаріату має відбуватися поступово, з урахуванням усіх можливих ризиків та наслідків такої реформи.

Третій запланований напрям реформування нотаріату України в умовах євроінтеграції – перехід до саморегулювання нотаріальної професії. Такий перехід передбачає передачу певних повноважень

від Міністерства юстиції України до Нотаріальної палати України з метою збільшення відповідальності нотаріальної спільноти за якість наданих послуг, забезпечення більшої автономії нотаріальної професії та створення ефективної системи внутрішнього контролю. Ці зміни безперечно сприятимуть зміцненню довіри до нотаріату, підвищенню професійної компетентності нотаріусів, зменшенню бюрократичного навантаження на державні органи та оптимізації витрат державного бюджету.

Зокрема, Нотаріальну палату України планується наділити такими повноваженнями: здійснення контролю за організацією та діяльністю нотаріату, введенням діловодства, організація заходів з підвищення професійного рівня нотаріусів, затвердження та контроль за дотриманням Кодексу професійної етики нотаріуса, створення умов для рівномірного розташування робочих місць нотаріусів по території України тощо [4].

Водночас за Міністерством юстиції України та його територіальними управліннями залишаться певні контроль функції, наприклад, такі як розгляд скарг, видача свідоцтв про право на заняття нотаріальною діяльністю або їх анулювання, ведення реєстраційних справ приватних нотаріусів, здійснення перевірок діяльності нотаріальних контор тощо.

Зазначений розподіл повноважень між державою та органом професійного самоврядування нотаріусів відповідатиме основним стандартам нотаріальної діяльності в країнах ЄС. Так, наприклад, у Республіці Польща діє система подвійного контролю, зокрема, нотаріальна палата здійснює усі атестаційні й частину контрольних функцій, а міністр юстиції призначає нотаріусів на посаду, здійснює нагляд та контроль за діяльністю нотаріусів у формі інспекцій, перевірок, оцінки діяльності та документів. Не менш важливу роль органи нотаріального самоврядування відіграють у Литовській Республіці. Міністерство юстиції здійснює загальний контроль за діяльністю нотаріусів та органів їх самоврядування, тоді як останні відповідають за дотримання нотаріусами професійної етики, координацію їхньої роботи, підвищення кваліфікації, а також за розробку та подання до Міністерства юстиції проєктів нормативних актів з питань нотаріату.

Рада нотаріату Європейського союзу підтримує зусилля України у запровадженні саморегулювання нотаріальної професії. Так голова Ради, Президент Нотаріальної палати Литовської Республіки Маріус Страчкайтис на Конференції «Зміцнення верховенства права та нотаріат: Досвід країн-членів Європейського Союзу та України» (далі – Конференція), яка відбулась 13 вересня 2024 року, зазначив, що такі заходи відповідають принципам латинської моделі нотаріату та є однією з головних складових сильної професії нотаріуса [16].

Інший важливий напрям реформування – розширення повноважень нотаріусів. Ця реформа спрямована на адаптацію нотаріальної діяльності до стандартів латинської моделі нотаріату та на підвищення ефективності їх роботи в умовах воєнного стану. Зокрема, пропонується наділити нотаріусів такими повноваженнями:

- попереднє забезпечення доказів у випадках, коли існує ризик їх втрати або коли отримання доказів у майбутньому може бути ускладненим чи неможливим;

- позасудове встановлення фактів, що мають юридичне значення, наприклад, таких як реєстрація народження, смерті, шлюбу, розлучення, усиновлення тощо. Передача цих функцій нотаріусам сприятиме розвантаженню судової системи, зменшенню витрат, а також зробить ці послуги більш доступними та зручними для громадян порівняно із судовим розглядом. Крім того, передача частини судових повноважень нотаріусам відповідає практиці європейських країн щодо децентралізації правосуддя.

- вдосконалення окремих нотаріальних і реєстраційних дій. Наприклад, віцепрезидент НПУ Володимир Марченко наголошує на важливості забезпечення одночасного нотаріального посвідчення та реєстрації правочинів щодо переходу права власності на корпоративні права [4].

Директорка Департаменту нотаріату Міністерства юстиції України Віра Бондаренко у своїй доповіді на Конференції виокремила також додаткові повноваження, якими держава наділила нотаріусів, серед яких державна реєстрація нерухомого майна та бізнесу, фінансовий моніторинг, фіксація фактів пошкоджень або руйнувань будівель та споруд, зумовлених збройною агресією РФ, та оформлення компенсацій за пошкоджені або знищені об'єкти нерухомого майна [16].

Висновки. Отже, впродовж останніх років нотаріат України перебуває на шляху реформування, що пов'язано з євроінтеграційними процесами в країні та подоланням викликів, спричинених воєнним станом. Розглянувши проблемні аспекти сучасного нотаріату України, ми визначили такі напрями його реформування: запровадження електронної системи нотаріату, перехід до єдиного нотаріату, саморегулювання нотаріальної професії та розширення повноважень нотаріусів.

Деякі з цих напрямків вже активно реалізуються на практиці, зокрема, розроблено Єдину державну електронну систему е-нотаріату, складові якої поетапно вивчаються нотаріусами та інтегруються в нотаріальну діяльність. Вживаються поступові заходи щодо переходу до єдиного нотаріату, який полягає у ліквідації державних нотаріальних контор. Також частково розширено повноваження нотаріусів України та здійснюються кроки до наділення Нотаріальної палати України ширшими повноваженнями. Зазначені напрямки реформування сприятимуть вирішенню окреслених на початку дослідження проблем, зроблять нотаріат в Україні більш сучасним, незалежним, ефективним, професійним, стабільним, зручним для громадян та економічно вигідним для держави, а також наблизить його до європейських стандартів

Врахування міжнародного досвіду, нормативно-правових актів Європейського Союзу, рекомендацій міжнародних об'єднань нотаріусів, загальних принципів латинської моделі нотаріату, та особливостей вітчизняного нотаріату є запорукою його успішного реформування й інтеграції України в міжнародну спільноту. Водночас важливим є проведення комплексного вдосконалення української системи нотаріату, а не вжиття фрагментарних заходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Довгерта А.С. Міжнародне приватне право. Особлива частина. *Алерта. Правова єдність : всеукраїнська асоціація видавців: підручник / за заг. ред. А.С. Довгерта, В.І. Кисіля*. Київ, 2013. 400 с.
2. Клименко О. Концепція розвитку нотаріату України. *Юридичний журнал «Право України»*. 2020. № 9. С. 62–80.
3. Чижиков О.О. Правові аспекти регулювання нотаріальної діяльності в умовах цифрової трансформації. *Академічні візії*. 2024. № 38. 10 с.
4. Реалії та перспективи нотаріату України: розвиток всупереч війні. *Нотаріальна палата України*. 2024. URL: <https://npu.ua/news/vilnus/> (дата звернення: 26.03.2025 р.).
5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Міжнародний документ від 27.06.2014. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. С. 83.
6. Міжнародний союз нотаріату (МСЛН). *Нотаріальна палата України*. URL: <https://npu.ua/palata/mizhnarodne-spivrobotnictvo/mizhnarodnij-soyuz-notariatu/> (дата звернення: 01.04.2025 р.).
7. Запрошуємо нотаріусів до тестування оновленого Реєстру довіреностей як складової Системи е-нотаріату. *Нотаріальна палата України*. 2024. URL: <https://npu.ua/news/test-enotariat/> (дата звернення: 01.04.2025 р.).
8. Деякі питання функціонування Єдиної державної електронної системи е-нотаріату: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2023 р. № 1406. *Офіційний вісник України*. 2024. № 11. С. 208.
9. Денисяк Н.М. Реформування інституту нотаріату в сучасних умовах євроінтеграції. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 1. С. 547–551.
10. «Трембіта»: роз'яснення щодо використання нотаріусами. *Нотаріальна палата України*. 2025. URL: <https://npu.ua/news/trembita/> (дата звернення: 02.04.2025 р.).
11. Лиля-Барська А.В. Цифровізація нотаріальної діяльності в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 8. С. 230-231.
12. Рядінська В. Правове регулювання цифровізації публічного управління в Європейському Союзі. *Академічні візії. Секція: Право*. 2025. № 39. 8 с.
13. Статистичний щорічник України 2022 / заг. ред. І.Є. Вернера. Київ, 2023. 383 с.
14. Продан П.М. Правове забезпечення діяльності нотаріату в Україні: дипл. роб. / Вінницький національний аграрний ун-т. Вінниця, 2018. 96 с.
15. Автори законопроекту про нотаріат хочуть ліквідувати всі державні нотаріальні контори. *Інформаційне агентство «Advokat post»*. 2021. URL: <https://advokatpost.com/avtory-zakonoproektu-pro-notariat-khochut-likviduvaty-vsi-derzhavni-notarialni-kontory/> (дата звернення: 28.03.2025 р.).
16. Представники НПУ взяли участь у міжнародній конференції, організованій РНЄС. *Нотаріальна палата України*. 2024. URL: <https://npu.ua/news/konf130924/> (дата звернення: 02.03.2025 р.).